

Wawrzyniec Michalczyk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

GLÓWNE TENDENCJE W POLSKIM HANDLU ZAGRANICZNYM PO AKCESJI DO UNII EUROPEJSKIEJ. PRÓBA PROGNOZY

Streszczenie: W opracowaniu autor przedstawia wyniki analizy najważniejszych tendencji w polskim handlu z zagranicą w okresie 2004–2009. Zostaje także podjęta próba prognozy zależności w tym obszarze w kolejnych trzech latach. Do analizowanych wskaźników należą zarówno podstawowe agregaty (eksport, import), jak i struktura towarowa, cenowe *terms of trade*, współczynniki korelacji pomiędzy zmianami cen a zmianami wolumenu handlu oraz wskaźniki ujawnionych przewag komparatywnych. Najważniejsze wnioski sprowadzają się do wskazania, że systematycznie wzrasta udział produktów przetworzonych w eksporcie oraz że załamanie kursu złotówki na przełomie lat 2008 i 2009 było jedną z przyczyn utrzymania się tendencji wzrostowej w wartości polskiego wywozu wyrażonej w PLN.

Słowa kluczowe: handel zagraniczny, Unia Europejska, eksport, import, ceny w handlu zagranicznym.

1. Wstęp

Polska wymiana towarowa z zagranicą po akcesji do Unii Europejskiej – a nawet już w okresie przedakcesyjnym – znacznie się ożywiła. Było to, co oczywiste, głównie wynikiem jej liberalizacji i włączenia Polski do wspólnego rynku europejskiego, co spowodowało, z jednej strony, łatwiejszy dostęp polskich produktów do krajów członkowskich UE, z drugiej zaś – wystawiło rodzimych producentów na nasiloną konkurencję z łatwiejszym i tańszym importem. Zjawisko to przyczyniło się do wystąpienia szeroko analizowanego w literaturze (i teoretycznej, i empirycznej) efektu kreacji handlu¹, skutkując lepszą możliwością zarówno specjalizacji, jak i umocnienia roli Polski w międzynarodowym podziale pracy.

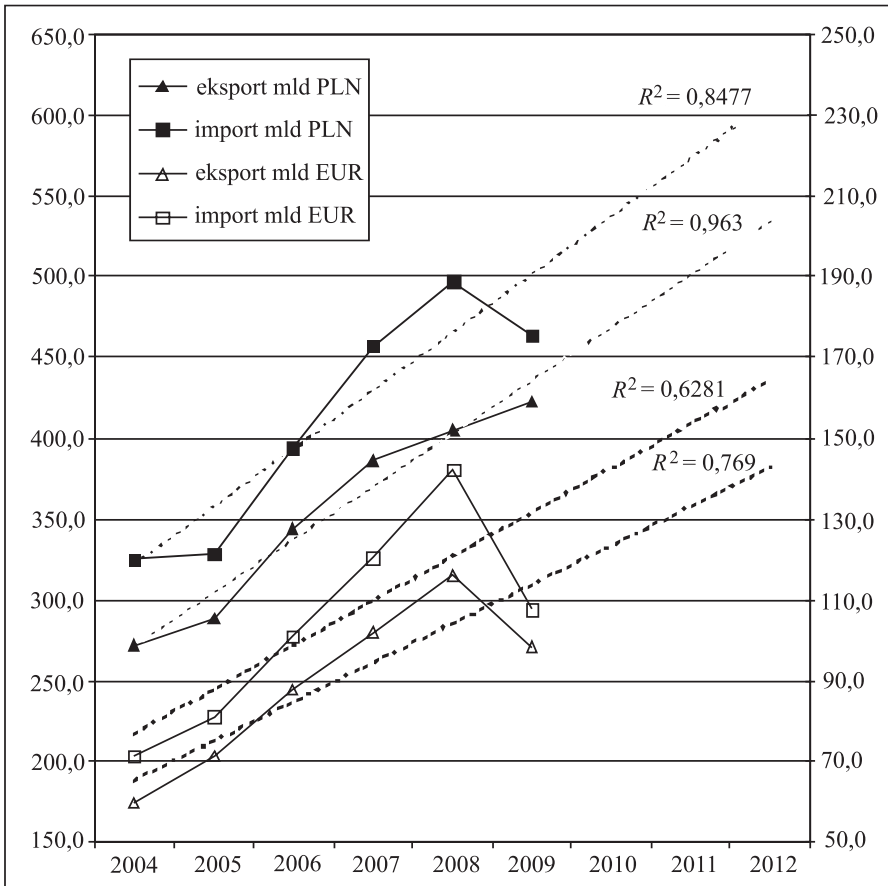
W niniejszym opracowaniu przedstawiono efekty prostej analizy podstawowych tendencji w polskim handlu zagranicznym w latach 2004–2009, a także podjęto próbę prognozy sytuacji w kolejnych trzech latach (2010–2012). Dokonano analizy zarówno kluczowych agregatów (eksport i import), struktury towarowej, jak i wybra-

¹ Por. np. A. Zielińska-Głębocka, *Wprowadzenie do ekonomii międzynarodowej. Teoria handlu i polityki handlowej*, Wyd. Uniw. Gdańskiego, Gdańsk 1997, s. 216; J. Rymarczyk (red.), *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2006, s. 295–296 i in.

nych najistotniejszych wskaźników charakteryzujących handel międzynarodowy (cenowe *terms of trade*, współczynnik korelacji pomiędzy zmianami cen a zmianami wolumenu handlu, wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych). Mając na względzie ograniczenia objętościowe, pominięto szczegółową strukturę geograficzną wymiany. Jako metodę badawczą zastosowano analizę danych statystycznych.

2. Analiza eksportu i importu w postaci zagregowanej

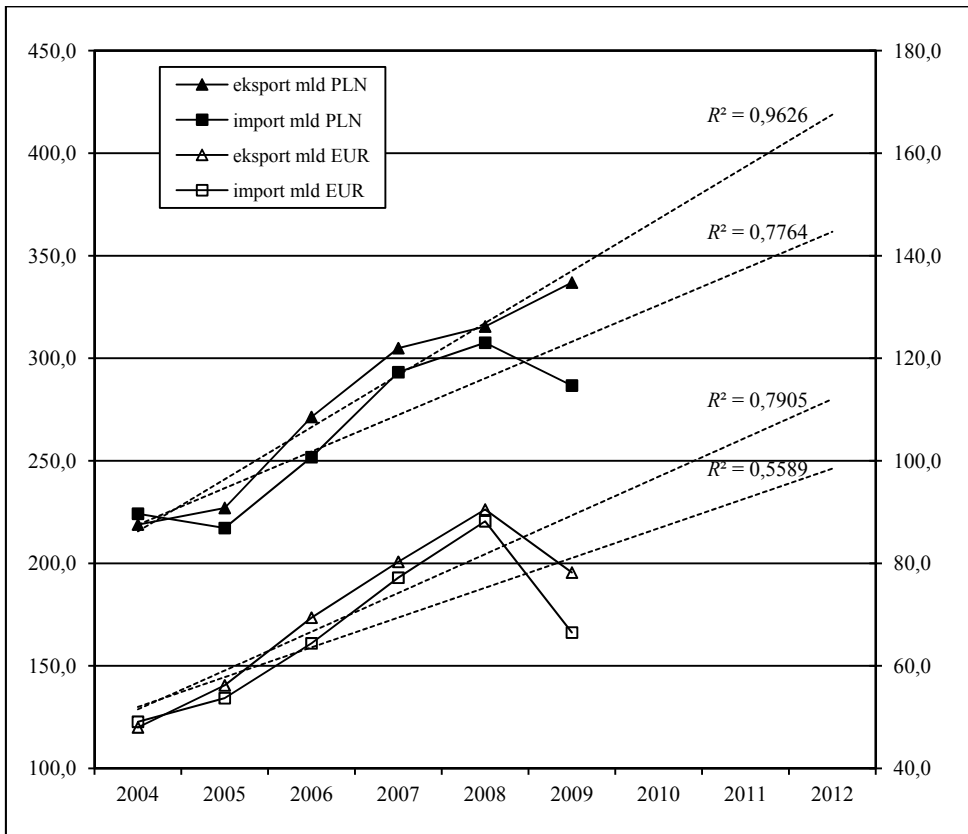
Charakterystycznym zjawiskiem dla polskiego eksportu po akcesji do Unii Europejskiej jest systematyczny wzrost jego wartości wyrażonej w PLN (rys. 1). Podobne zjawisko występuje w przypadku określenia jej w EUR – wyjątek stanowi



Rys. 1. Całkowity polski eksport i import w latach 2004–2009 i prognoza na lata 2010–2012 (mld PLN – lewa skala i mld EUR – prawa skala)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

rok 2009. Przyczyną takiej zależności jest – oczywiście poza załamaniem eksportu związanym z globalnym kryzysem gospodarczym – także m.in. istotne przeszacowanie kursu PLN względem EUR (w ciągu siedmiu miesięcy na przełomie lat 2008 i 2009 złoty stracił na wartości prawie 35% – kurs zmienił się z 3,20 PLN/EUR w lipcu i sierpniu 2008 roku do aż 4,90 PLN w połowie lutego 2009²). W wyniku rozliczania polskiego handlu z zagranicą przede wszystkim we wspólnej walucie europejskiej, w takich warunkach po przeliczeniu – nawet znacząco obniżonej w 2009 roku – wartości eksportu w EUR na złote została utrzymana tendencja zwyżkowa.



Rys. 2. Polski eksport do UE-27 i import z UE-27 w latach 2004–2009 i prognoza na lata 2010–2012 (mld PLN – lewa skala i mld EUR – prawa skala)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

² Obliczenia własne na podstawie danych NBP (www.nbp.pl, 10.02.2011).

Z kolei jeśli chodzi o import, który również systematycznie wzrastał do roku 2008 włącznie, to zmniejszenie jego wolumenu w 2009 było już tak znaczące, że spadła jego wartość wyrażona zarówno w EUR, jak i (już w mniejszym stopniu z wyżej wymienionych powodów) w PLN. Ekstrapolując proste trendy liniowe w wymianie i pomijając ewentualny długookresowy wpływ zjawisk kryzysowych, można jednak wnioskować, że tendencja wzrostowa w kolejnych latach powróci, eksport powinien przekroczyć w ciągu dwóch–trzech lat pułap 0,5 bln PLN, a import – 0,6 bln PLN.

Ograniczając analizę do wymiany wyłącznie z 26 krajami członkowskimi Unii Europejskiej, można zauważyć, że w latach 2004–2005 import wyrażony w EUR wzrósł, a w PLN – spadł (rys. 2). Było to spowodowane odwrotnym zjawiskiem niż wspomniane wcześniej, czyli istotnym umocnieniem polskiej waluty w okresie do marca 2005 roku, kiedy to PLN w ciągu dwunastu miesięcy uległ aprecjacji aż o ok. 27%³.

Tabela 1. Polski eksport i import oraz saldo handlu zagranicznego w latach 2004–2009 i prognoza na lata 2010–2012*

Pozycja		Jednostka	Rok								
			2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	eksport	mld EUR	59,7	71,4	87,9	101,8	116,2	98,2	123,3	133,0	142,8
	import		71,4	81,2	100,8	120,4	142,4	107,5	142,3	153,3	164,2
	saldo		-11,7	-9,8	-12,9	-18,6	-26,2	-9,3	-19,0	-20,3	-21,5
	eksport	mld PLN	272,1	288,8	343,8	386,6	405,4	423,2	468,1	500,9	533,7
	import		325,6	328,2	394,0	456,8	497,0	463,4	536,7	572,6	608,6
	saldo		-53,5	-39,4	-50,2	-70,2	-91,6	-40,2	-68,5	-71,7	-74,8
UE-27	eksport	mld EUR	48,0	56,2	69,4	80,3	90,5	78,2	96,9	104,5	112,0
	import		49,1	53,7	64,4	77,2	88,2	66,5	86,8	92,7	98,5
	saldo		-1,1	2,5	5,0	3,1	2,3	11,7	10,1	11,8	13,6
	eksport	mld PLN	218,9	227,0	271,4	304,9	315,5	336,9	368,0	393,4	418,8
	import		224,2	217,2	251,8	293,2	307,6	286,7	326,0	343,8	361,7
	saldo		-5,3	9,8	19,6	11,7	7,9	50,2	42,0	49,6	57,1
	eksport	% całości	80,4	78,7	79,0	78,9	77,9	79,6	78,6	78,5	78,5
	import		68,8	66,1	63,9	64,1	61,9	61,9	61,0	60,4	59,9

* Prognozę sporządzono na podstawie ekstrapolacji liniowej funkcji trendu.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

³ Obliczenia własne na podstawie danych NBP (www.nbp.pl, 10.02.2011).

Wart odnotowania jest również fakt, że odmiennie niż w przypadku handlu z całym światem, w przypadku wymiany z krajami UE Polska osiąga od roku 2005 niezmiennie dodatnie saldo (tab. 1). Co więcej, tendencja w tym zakresie jest rosnąca – saldo powiększa się średnio o ok. 8 mld PLN (ok. 2 mld EUR) rocznie. Dla porównania, ujemne saldo handlu ze wszystkimi krajami zwiększa się średnio o ok. 3 mld PLN (ok. 1 mld EUR) rocznie. Należy również podkreślić, że systematycznemu, powolnemu obniżeniu podlega udział krajów UE-27 w polskiej wymianie z zagranicą. W przypadku importu w 2004 roku było to prawie 69%, a w 2009 – już tylko niecałe 62%. Jeśli tendencja się utrzyma, w 2012 roku udział ten powinien spaść poniżej 60%. Z kolei wskaźnik ten dla eksportu ulega większym wahaniom, wokół właściwie stałego poziomu ok. 78,5%.

3. Struktura towarowa polskiego handlu zagranicznego

Charakterystycznym zjawiskiem dla polskiej wymiany z zagranicą po akcesji do Unii Europejskiej, poza konsekwentnym przyrostem jej wartości, są również przemiany w jej strukturze towarowej. Wynikały one przede wszystkim z reorientacji branżowej i modernizacji polskiego przemysłu, napływu zagranicznych inwestycji, a także z przesunięć w kierunkach handlu spowodowanych ułatwieniem dostępu do rynku europejskiego na skutek procesów integracyjnych⁴. Po stronie eksportu należy odnotować istotny, sukcesywny wzrost udziałów takich sekcji towarowych, jak: przetwory spożywcze, produkty przemysłu chemicznego oraz maszyny i urządzenia (tab. 2). Z kolei najsilniejsze trendy spadkowe dotyczą sekcji: produkty mineralne, drewno i artykuły z drewna, materiały i artykuły włókiennicze, metale nieszlachetne i artykuły z nich oraz artykuły przemysłowe różne (meble, zabawki itd.). W 2009 roku największe znaczenie w eksporcie miały maszyny i urządzenia (ok. 26% całkowitej wartości wywozu), sprzęt transportowy (ok. 18%), a także wciąż metale nieszlachetne i artykuły z nich (ok. 10%).

Jeśli chodzi o import, to na uwagę zasługują tendencje wzrostowe w zakresie udziałów takich towarów, jak produkty pochodzenia zwierzęcego, przyrządy i aparaty (optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne itp.) oraz dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki (tab. 3). Z kolei największe spadki należy odnotować w przypadku tworzyw sztucznych i kauczuku oraz artykułów z nich, a także sprzętu transportowego. Niemniej jednak w 2009 roku sprzęt ten nadal był jedną z najważniejszych kategorii importowanych towarów (z udziałem ok. 10% w całkowitej wartości przywozu), obok takich sekcji, jak maszyny i urządzenia (25,5%) czy produkty przemysłu chemicznego, produkty mineralne oraz metale nieszlachetne i artykuły z nich (wszystkie po ok. 10%).

⁴ Por. W. Michalczyk, *The evolution of Polish foreign trade in the years of 2001–2008*, [w:] *Evolution of The World Economy and International Finance – Selected Problems*, red. W. Michalczyk, Katedra MSG UE, Wrocław 2010, s. 35.

Tabela 2. Struktura towarowa polskiego eksportu (w %) w latach 2004–2009 i prognoza na lata 2010–2012*

Nr	Sekcja CN	Rok									
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
01	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	3,0	3,7	3,6	3,5	3,5	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
02	Produkty pochodzenia roślinnego	2,0	2,0	1,7	1,9	1,8	2,4	2,1	2,1	2,1	
03	Tłuszcze i oleje	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	
04	Przetwory spożywcze	3,7	4,2	4,2	4,3	4,4	5,4	5,0	5,1	5,2	
05	Produkty mineralne	5,7	5,6	4,8	4,1	4,5	3,3	3,5	3,3	3,1	
06	Produkty przemysłu chemicznego	5,1	5,2	5,1	5,2	5,9	6,0	5,9	6,0	6,1	
07	Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz artykuły z nich	5,1	5,6	6,2	6,3	6,1	6,1	6,3	6,4	6,4	
08	Skóry i artykuły z nich	0,6	0,6	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	
09	Drewno i artykuły z drewna	3,1	2,9	2,7	2,6	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9	
10	Ścier drzewny, papier, tektura i artykuły z nich	3,2	3,1	2,9	2,9	2,8	3,2	3,0	2,9	2,9	
11	Materiały i artykuły włókiennicze	4,9	4,2	3,6	3,4	3,3	3,5	3,1	3,0	2,9	
12	Obuwie, nakrycia głowy itp.	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	
13	Artykuły z kamienia, wyroby ceramiczne, szkło	2,2	2,2	2,3	2,3	2,0	1,9	2,0	2,0	1,9	
14	Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich	0,5	0,4	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
15	Metale nieszlachetne i artykuły z nich	12,6	12,0	13,1	13,3	13,0	10,3	11,8	11,6	11,5	
16	Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	21,9	22,6	23,8	24,9	24,7	25,8	25,9	26,2	26,5	
17	Sprzęt transportowy	17,3	17,0	17,0	16,6	17,4	18,1	17,6	17,7	17,7	
18	Przyrządy i aparaty optyczne, fotograf., pomiar., kontr. itp.	1,0	0,9	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
19	Broń i amunicja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
20	Art. przemysł. różne – meble, prefabr. budynków, zabawki itp.	7,5	7,2	6,6	6,4	6,0	5,9	5,7	5,6	5,5	
21	Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

* Prognozę sporządzono na podstawie ekstrapolacji liniowej funkcji trendu (dane w EUR).

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

Tabela 3. Struktura towarowa polskiego importu (w %) w latach 2004–2009 i prognoza na lata 2010–2012*

Nr	Seksja CN	Rok									
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
01	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	1,2	1,5	1,4	1,4	1,8	2,4	2,1	2,2	2,3	
02	Produkty pochodzenia roślinnego	2,0	2,1	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	
03	Tłuszcze i oleje	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	
04	Przetwory spożywcze	2,6	2,8	2,7	2,8	2,8	3,6	3,2	3,3	3,3	
05	Produkty mineralne	10,4	12,4	11,4	10,9	12,4	10,0	11,1	11,1	11,1	
06	Produkty przemysłu chemicznego	10,0	10,0	9,4	8,8	9,3	10,1	9,4	9,4	9,4	
07	Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz artykuły z nich	7,5	7,6	7,4	7,3	6,7	7,0	6,9	6,8	6,7	
08	Skóry i artykuły z nich	0,9	0,8	0,8	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	
09	Drewno i artykuły z drewna	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9	
10	Ścier drzewny, papier, tektura i artykuły z nich	3,3	3,1	2,9	2,7	2,5	2,8	2,6	2,5	2,5	
11	Materiały i artykuły włókiennicze	5,7	5,1	4,6	4,2	4,1	4,8	4,1	4,1	4,0	
12	Obuwie, nakrycia głowy itp.	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	
13	Artykuły z kamienia, wyroby ceramiczne, szkło	1,5	1,4	1,4	1,5	1,4	1,3	1,4	1,3	1,3	
14	Perty, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	
15	Metale nieszlachetne i artykuły z nich	10,4	10,9	11,8	12,7	11,3	9,6	10,9	10,9	10,8	
16	Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	25,2	25,4	25,5	24,6	24,1	25,5	24,7	24,7	24,6	
17	Sprzęt transportowy	13,7	10,8	10,7	11,4	11,6	10,3	10,6	10,4	10,3	
18	Przyrządy i aparaty optyczne, fotograf., pomiar., kontr. itp.	1,9	2,0	1,9	2,4	2,6	3,2	3,0	3,1	3,2	
19	Broń i amunicja	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
20	Art. przemysł. różne – meble, prefabr. budynków, zabawki itp.	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8	
21	Dziela sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	0,0	0,0	2,5	2,5	2,8	2,4	3,2	3,4	3,6	

* Prognozę sporządzono na podstawie ekstrapolacji liniowej funkcji trendu (dane w EUR).

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

Tabela 4. Saldo polskiego handlu zagranicznego według sekcji towarowych (w mld EUR) w latach 2004–2009 i prognoza na lata 2010–2012*

Nr	Sekcja CN	Rok										
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
01	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	0,90	1,42	1,73	1,82	1,55	1,07	1,55	1,59	1,63		
02	Produkty pochodzenia roślinnego	-0,25	-0,25	-0,43	-0,63	-1,04	-0,15	-0,67	-0,72	-0,78		
03	Tłuszcze i oleje	-0,22	-0,17	-0,18	-0,14	-0,27	-0,15	-0,18	-0,18	-0,18		
04	Przetwory spożywcze	0,41	0,67	0,98	0,97	1,18	1,43	1,60	1,79	1,98		
05	Produkty mineralne	-4,01	-6,08	-7,24	-8,96	-12,37	-7,61	-11,57	-12,67	-13,77		
06	Produkty przemysłu chemicznego	-4,09	-4,43	-5,01	-5,30	-6,40	-4,94	-6,07	-6,37	-6,67		
07	Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz artykuły z nich	-2,27	-2,17	-2,06	-2,40	-2,46	-1,62	-1,96	-1,90	-1,85		
08	Skóry i artykuły z nich	-0,29	-0,29	-0,40	-0,41	-0,41	-0,24	-0,35	-0,35	-0,36		
09	Drewno i artykuły z drewna	1,21	1,22	1,34	1,39	1,24	1,17	1,25	1,25	1,25		
10	Ścier drzewny, papier, tektura i artykuły z nich	-0,41	-0,28	-0,33	-0,30	-0,23	0,04	-0,01	0,06	0,13		
11	Materiały i artykuły włókiennicze	-1,12	-1,09	-1,45	-1,69	-1,96	-1,76	-2,11	-2,28	-2,45		
12	Obuwie, nakrycia głowy itp.	-0,09	-0,11	-0,13	-0,21	-0,32	-0,30	-0,38	-0,43	-0,48		
13	Artykuły z kamienia, wyroby ceramiczne, szkło	0,21	0,42	0,61	0,54	0,36	0,42	0,51	0,53	0,55		
14	Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich	0,20	0,19	0,33	0,24	0,23	0,28	0,29	0,30	0,31		
15	Metale nieszlachetne i artykuły z nich	0,10	-0,34	-0,42	-1,71	-0,97	-0,23	-1,07	-1,21	-1,35		
16	Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	-4,88	-4,46	-4,71	-4,17	-5,64	-2,09	-3,22	-2,91	-2,60		
17	Sprzęt transportowy	0,55	3,40	4,12	3,16	3,61	6,67	6,61	7,48	8,34		
18	Przyrządy i aparaty optyczne, fotograf., pomiar., kontr. itp.	-0,78	-0,98	-1,19	-2,08	-2,75	-2,58	-3,24	-3,68	-4,11		
19	Broń i amunicja	-0,04	-0,02	-0,05	-0,05	-0,07	-0,03	-0,05	-0,05	-0,06		
20	Art. przemysł. różne – meble, prefabr. budynków, zabawki itp.	3,20	3,64	4,08	4,38	4,38	3,81	4,47	4,63	4,79		
21	Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	0,02	-0,02	-2,46	-3,01	-3,87	-2,52	-4,45	-5,16	-5,87		

* Prognozę sporządzono na podstawie ekstrapolacji liniowej funkcji trendu w eksporcie i w imporcie.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

Największy deficyt w handlu z zagranicą w analizowanym okresie można zauważyć przede wszystkim w przypadku maszyn i urządzeń (tab. 4). Wahał się on od ok. 4,9 mld EUR w 2004 roku (była to wtedy sekcja o najmniejszym saldzie spośród wszystkich), przez ponad 5,6 mld w 2008, skończywszy na ok. 2 mld EUR w 2009; prognozy na kolejne lata wskazują na jego stabilizację na poziomie ok. 3 mld EUR. Inną sekcją o wysokim deficycie są produkty mineralne. W 2008 roku wyniósł on rekordowe prawie 12,4 mld EUR. W następnych latach będzie podlegał prawdopodobnie dalszej tendencji wzrostowej, podobnie jak w przypadku innej sekcji o wysokim ujemnym saldzie, tj. produktów przemysłu chemicznego (deficyt na poziomie 4,1–6,4 mld EUR w analizowanym okresie).

Z kolei największe nadwyżki w handlu osiągnęte są w takich sekcjach, jak: sprzęt transportowy (nawet ok. 6,7 mld EUR w roku 2009; tendencja istotnie rosnąca), różne artykuły przemysłowe (3,2–4,4 mld EUR rocznie), drewno i artykuły z drewna (1,2–1,4 mld EUR), zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego (0,9–1,8 mld EUR) oraz przetwory spożywcze (0,4–1,4 mld EUR; tendencja rosnąca).

4. Inne wskaźniki handlu zagranicznego

Uzupełnienie obrazu podstawowych tendencji w polskim handlu zagranicznym stanowi analiza kilku dodatkowych mierników: cenowych (towarowych) *terms of trade*, współczynników korelacji zmian cen i wolumenu wymiany oraz wskaźników ujawnionych przewag komparatywnych.

Pierwszy z przytoczonych indyktorów definiowany jest jako iloraz zmian cen w wywozie i w przywozie i określa, czy relacje zmian cen w eksporcie i w imporcie są korzystne dla handlu zagranicznego danego kraju⁵. W badanym okresie trudno w tym zakresie odnaleźć jakąś uniwersalną dla wszystkich produktów tendencję (tab. 5). *Terms of trade* poszczególnych sekcji towarowych to wzrastały, to spadały – wyjątki stanowią takie dobra, jak produkty przemysłu chemicznego, tworzywa sztuczne i kauczuk oraz artykuły z nich, a także artykuły z kamienia, wyroby ceramiczne, szkło: tutaj należy odnotować nieprzerwany wzrost wskaźnika. Podobnie w układzie rocznym nie można wskazać jednoznacznych zagregowanych zależności – w poszczególnych latach część sekcji charakteryzował wzrost miernika, a część – spadek. Zasadniczo jednak, poza produktami roślinnymi, tłuszczami, skórami, papierem i obuwem (sekcje nr 2, 3, 8, 10 i 12), w całym analizowanym sześcioletnim okresie *terms of trade* poszczególnych grup produktów poprawiło się – najbardziej w przypadku sekcji o numerach 19, 18 i 16 (broń, przyrządy i produkty przemysłu chemicznego)⁶. Kontynuacji tej tendencji można oczekiwać w latach kolejnych.

⁵ Por. np. A. Budnikowski, E. Kawecka-Wyrzykowska (red.), *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa, 1997, s. 44–45; P. Bożyk, J. Misala, M. Puławski, *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne*, PWE, Warszawa 1999, s. 242; A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2006, s. 78–79 i in.

⁶ Obliczenia własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

Tabela 5. Cenowe *terms of trade* w polskim handlu zagranicznym według sekcji towarowych (rok poprzedni = 100) w latach 2004–2009 i prognoza na lata 2010–2012*

Nr	Sekcja CN	Rok										
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
01	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	105,9	103,3	99,7	111,5	91,5	97,8	106,2	101,2	101,2		
02	Produkty pochodzenia roślinnego	89,9	89,1	107,5	110,6	96,5	98,5	99,2	99,8	99,9		
03	Tłuszcze i oleje	83,5	104,9	114,4	87,6	102,9	93,5	101,7	99,0	99,1		
04	Przetwory spożywcze	103,3	112,4	102,3	103,2	94,7	100,8	106,8	102,2	102,1		
05	Produkty mineralne	135,2	80,7	84,7	104,0	112,5	107,9	91,2	99,8	99,9		
06	Produkty przemysłu chemicznego	112,2	107,6	105,0	106,8	101,6	100,4	109,8	104,8	104,6		
07	Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz artykuły z nich	109,9	104,1	101,6	101,9	101,4	103,9	103,5	102,8	102,7		
08	Skóry i artykuły z nich	101,6	101,0	89,9	96,4	98,5	102,6	93,2	96,4	96,2		
09	Drewno i artykuły z drewna	111,0	100,7	98,4	104,5	106,5	93,0	105,4	101,2	101,1		
10	Ścier drzewny, papier, tektura i artykuły z nich	100,8	102,9	91,5	97,3	100,8	101,8	95,8	98,1	98,1		
11	Materiały i artykuły włókiennicze	99,9	103,2	103,7	101,5	95,2	100,7	102,9	100,8	100,8		
12	Obuwie, nakrycia głowy itp.	93,3	117,8	100,7	87,8	90,7	101,9	100,7	98,4	98,7		
13	Artykuły z kamienia, wyroby ceramiczne, szkło	103,3	102,8	101,7	107,7	102,6	104,3	103,2	103,6	103,5		
14	Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich	108,6	83,3	142,6	98,9	88,1	113,8	99,8	101,6	101,4		
15	Metale nieszlachetne i artykuły z nich	109,1	105,2	111,1	102,2	103,0	97,4	108,2	103,2	102,9		
16	Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	105,3	102,2	101,2	102,0	98,4	97,4	104,8	101,2	101,2		
17	Sprzęt transportowy	98,9	100,4	96,8	97,9	102,6	108,9	94,9	100,2	100,3		
18	Przyrządy i aparaty optyczne, fotograf., pomiar., kontr. itp.	112,8	115,0	109,0	83,8	107,6	109,1	104,5	104,1	104,1		
19	Broń i amunicja	152,4	76,8	73,9	496,9	46,0	126,9	105,4	103,3	102,6		
20	Art. przemysł. różne – meble, prefabr. budynków, zabawki itp.	98,6	102,4	106,0	98,8	103,2	91,7	106,4	100,9	100,9		
21	Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	b.d.	100,1	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		

* Prognozę sporządzono na podstawie ekstrapolacji liniowej funkcji trendu w zakresie cen w eksporcie i cen w imporcie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

Tabela 6. Zmiany cen i wolumenu eksportu i importu według sekcji towarowych w latach 2004–2009 (rok poprzedni = 100)

Nr sekcji	Zmienna ^a	Eksport						Korelacja ^b	Import						Korelacja ^b			
		2004	2005	2006	2007	2008	2009		2004	2005	2006	2007	2008	2009				
1	2							9										16
01	P	116,6	102,7	100,4	105,9	94,0	111,0	0,05	110,1	99,4	100,7	95,0	102,7	113,5				
	Q	126,0	129,8	114,2	104,0	112,0	99,1		136,7	126,9	110,3	126,2	130,2	110,1				
02	P	96,1	88,8	111,2	117,7	101,6	102,8	-0,57	106,9	99,7	103,4	106,4	105,3	104,4				
	Q	123,4	119,6	93,8	104,3	100,0	131,2		113,5	102,4	109,9	119,9	108,2	92,2				
03	P	86,9	88,3	113,0	100,7	127,5	96,2	-0,77	104,1	84,2	98,8	114,9	123,9	102,9				
	Q	234,3	252,2	146,3	139,4	89,0	108,3		116,4	110,8	127,4	92,9	109,8	85,3				
04	P	107,3	98,0	100,9	107,0	98,4	120,9	-0,52	103,9	87,2	98,6	103,7	103,9	119,9				
	Q	126,3	120,9	120,1	105,3	111,5	104,3		121,2	128,7	116,9	114,2	105,2	99,1				
05	P	158,6	98,1	97,1	104,1	138,0	87,4	-0,03	117,3	121,5	114,7	100,1	122,7	81,0				
	Q	102,0	104,8	106,4	91,7	83,7	86,1		108,3	98,9	96,6	110,4	100,4	93,7				
06	P	108,8	97,9	105,0	105,5	105,2	109,0	-0,21	97,0	91,0	100,0	98,8	103,5	108,6				
	Q	118,0	111,5	110,2	110,7	111,6	97,7		119,2	111,4	112,0	110,7	110,4	93,0				
07	P	111,9	98,4	103,3	103,5	97,1	111,6	-0,32	101,8	94,5	101,7	101,6	95,8	107,4				
	Q	112,2	116,8	128,0	110,9	103,9	93,4		119,5	107,8	116,0	112,6	103,4	91,6				
08	P	105,0	87,7	90,3	94,7	94,2	120,2	-0,83	103,3	86,8	100,5	98,2	95,6	117,2				
	Q	91,6	108,8	96,6	111,9	100,8	82,3		103,6	107,1	105,9	104,8	96,4	74,2				
09	P	118,2	99,0	103,7	116,8	102,3	113,4	-0,10	106,5	98,3	105,4	111,8	96,1	122,0				
	Q	101,8	99,1	105,4	93,5	88,1	87,6		121,4	116,3	108,4	107,0	103,2	68,7				
10	P	99,5	89,1	94,1	100,9	96,2	114,5	-0,83	98,7	86,6	102,8	103,7	95,4	112,5				
	Q	111,9	116,2	117,0	112,5	106,3	101,0		112,8	110,9	107,5	106,5	104,3	94,8				
11	P	105,0	93,1	100,1	101,4	96,6	122,0	-0,79	105,1	90,2	96,5	99,9	101,5	121,1				
	Q	98,3	98,7	100,4	104,1	106,1	90,3		106,7	100,1	111,8	108,0	102,4	91,1				

12	<i>P</i>	111,1	95,5	98,2	104,3	101,9	122,9	-0,80	119,1	81,1	97,5	118,8	112,4	120,6	-0,99
	<i>Q</i>	87,7	103,1	108,9	100,9	96,7	90,2		93,0	124,4	113,0	99,7	101,8	94,4	
13	<i>P</i>	104,4	92,3	103,5	108,2	98,1	117,9	-0,61	101,1	89,8	101,8	100,5	95,6	113,0	-0,51
	<i>Q</i>	114,2	115,0	118,3	104,5	94,9	83,4		108,0	102,8	113,7	124,7	107,5	79,4	
14	<i>P</i>	131,6	102,9	147,5	104,1	96,6	126,6	0,41	121,2	123,5	103,4	105,3	109,7	111,2	-0,48
	<i>Q</i>	96,6	96,9	107,1	94,3	101,0	93,0		104,6	110,3	138,8	133,6	98,4	85,4	
15	<i>P</i>	125,5	100,3	117,9	106,5	97,6	102,5	0,61	115,0	95,3	106,1	104,2	94,8	105,2	0,15
	<i>Q</i>	115,0	100,7	110,7	107,0	104,5	80,8		115,4	111,7	122,6	118,8	101,8	75,7	
16	<i>P</i>	104,7	96,0	102,1	97,8	91,6	114,7	-0,60	99,4	93,9	100,9	95,9	93,1	117,8	-0,80
	<i>Q</i>	120,1	114,2	122,8	120,3	113,7	94,9		123,5	108,5	119,3	116,6	115,0	83,6	
17	<i>P</i>	105,9	95,7	96,1	101,1	99,8	124,6	-0,57	107,1	95,3	99,3	103,3	97,3	114,4	-0,32
	<i>Q</i>	135,8	108,7	123,9	108,4	110,0	87,6		120,3	82,7	120,4	119,2	113,9	72,4	
18	<i>P</i>	115,3	105,0	102,2	90,8	96,5	121,6	-0,52	102,2	91,3	93,8	108,4	89,7	111,5	-0,37
	<i>Q</i>	121,0	99,6	104,2	118,3	116,4	90,8		122,8	119,2	120,1	134,5	133,3	102,2	
19	<i>P</i>	172,2	76,1	92,7	403,0	86,6	166,5	-0,28	113,0	99,1	125,4	81,1	188,4	131,2	-0,74
	<i>Q</i>	89,4	479,0	57,9	101,7	72,0	84,4		177,6	91,8	99,0	201,5	50,2	63,4	
20	<i>P</i>	100,6	92,1	101,7	102,2	97,0	113,2	-0,62	102,0	89,9	95,9	103,4	94,0	123,4	-0,91
	<i>Q</i>	119,2	110,1	107,0	106,6	101,6	91,6		113,0	115,1	114,4	116,4	119,6	79,0	
21	<i>P</i>	b.d.	b.d.	95,9	102,5	102,7	113,5	b.d.	b.d.	95,8	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	<i>Q</i>	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

^a – zmienna: *P* – cena, *Q* – wolumen handlu (iloraz wartości handlu i poziomu cen transakcyjnych)

^b – współczynnik korelacji pomiędzy zmianami cen a zmianami wolumenu handlu; zacięto wano wartości istotne (wartość bezwzględna nie mniejsza niż 0,6).

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS (Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego).

Analizując z kolei korelację pomiędzy zmianami cen i wolumenu handlu, odpowiednio dla eksportu i dla importu, nie da się nie zauważyć ogólnej zależności, że jeśli taka korelacja w ogóle występuje w danej sekcji towarowej w sposób istotny (wartość bezwzględna jej współczynnika wynosi co najmniej 0,6), to jest ona w przeważającej mierze ujemna; jedynym wyjątkiem, o wskaźniku korelacji równym w badanym okresie 0,61, jest eksport metali nieszlachetnych i artykułów z nich (tab. 6).

W przypadku wywozu ujemne wartości tego miernika oznaczać mogą istotną wrażliwość popytu zagranicznego na zmiany cen towarów eksportowanych przez polskich producentów. Warunkiem koniecznym jest tu założenie, że działa w każdym przypadku prawo popytu w klasycznej postaci oraz że Polska nie należy do mono- ani oligopolistów w dostarczaniu towarów żadnej z sekcji na rynek zagraniczny, więc że to nie wolumen eksportu wpływa istotnie na ceny światowe. Natomiast w przywozie wysoce ujemne współczynniki korelacji przekładają się bądź na dużą wrażliwość popytu krajowego na wahania cen towarów importowanych, bądź cen krajowych na rozmiary importu (tu już nie można *a priori* założyć niewielkiego udziału przywozu w podaży krajowej).

Szczególnie silna (współczynnik poniżej $-0,75$) korelacja między cenami a wolumenem handlu występuje w eksporcie sekcji nr 3, 8, 10, 11 i 12, czyli tłuszczów i olejów, skór i artykułów z nich, ściery drzewnego, papieru, tektury i artykułów z nich, materiałów i artykułów włókienniczych oraz obuwia i nakryć głowy. Natomiast w imporcie dotyczy to takich sekcji, jak 4, 8, 12, 16 i 20 (przetwory spożywcze, skóry i artykuły z nich, obuwiu i nakrycia głowy, maszyny i urządzenia, różne artykuły przemysłowe). Są to grupy towarów w istotnej mierze wytwarzane także w kraju, więc wysoce ujemna korelacja wskazuje raczej na dużą elastyczność cenową popytu na towary importowane. Wynika to zarówno ze stosunkowo małego udziału importu w całkowitej podaży wewnętrznej, co przekłada się na niską wrażliwość cen krajowych na skalę importu, jak i z wysokiej dostępności substytutów towarów przywożonych.

Warto także skupić się na wspomnianym eksporcie metali nieszlachetnych, który charakteryzuje odstająca od ogólnej tendencji, wysoka dodatnia korelacja między poziomem cen a wolumenem wywozu. Teoretycznie może ona zasadniczo wynikać z dwóch przesłanek: bądź istotnej wrażliwości eksportu na zmiany cen światowych (prawo podaży), bądź znacznego wpływu zmian w popycie (i w konsekwencji, w zaspokajającym go eksporcie) na cenę równowagi na rynkach zagranicznych. Handel metalami nieszlachetnymi odbywa się w szerokim zakresie poprzez giełdy, gdzie panują warunki zbliżone do konkurencji doskonałej, zatem można się spodziewać, że do ukształtowania się wskaźnika korelacji na dodatnim poziomie przyczyniają się oba wymienione mechanizmy.

Ostatni przeanalizowany miernik sytuacji w wymianie z zagranicą, wykorzystywany do oceny szans danego kraju na czerpanie korzyści z udziału w międzynarodowym podziale pracy, to RCA (*Revealed Comparative Advantages*) – wskaźnik ujawniający

Tabela 7. Wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych (RCA) według sekcji towarowych w latach 2004–2009 i prognoza na lata 2010–2012*

Nr	Sekcja CN	Rok									
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
01	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	0,89	0,89	0,94	0,88	0,68	0,44	0,56	0,53	0,50	
02	Produkty pochodzenia roślinnego	-0,01	-0,03	-0,11	-0,11	-0,19	0,03	-0,08	-0,09	-0,09	
03	Tłuszcze i oleje	-1,69	-0,87	-0,59	-0,29	-0,43	-0,37	-0,26	-0,22	-0,18	
04	Przetwory spożywcze	0,38	0,38	0,44	0,42	0,46	0,41	0,44	0,45	0,45	
05	Produkty mineralne	-0,60	-0,80	-0,86	-0,98	-1,01	-1,13	-1,16	-1,22	-1,27	
06	Produkty przemysłu chemicznego	-0,68	-0,66	-0,62	-0,52	-0,46	-0,52	-0,46	-0,44	-0,43	
07	Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz artykuły z nich	-0,37	-0,31	-0,18	-0,15	-0,09	-0,15	-0,08	-0,06	-0,04	
08	Skóry i artykuły z nich	-0,40	-0,43	-0,62	-0,56	-0,50	-0,47	-0,55	-0,56	-0,57	
09	Drewno i artykuły z drewna	1,22	1,02	0,99	0,92	0,86	0,92	0,82	0,79	0,76	
10	Ścier drzewny, papier, tektura i artykuły z nich	-0,01	0,01	0,02	0,07	0,14	0,10	0,14	0,16	0,17	
11	Materiały i artykuły włókiennicze	-0,15	-0,18	-0,24	-0,23	-0,21	-0,33	-0,30	-0,32	-0,33	
12	Obuwie, nakrycia głowy itp.	-0,09	-0,17	-0,19	-0,28	-0,39	-0,53	-0,51	-0,55	-0,59	
13	Artykuły z kamienia, wyroby ceramiczne, szkło	0,35	0,44	0,50	0,43	0,37	0,35	0,38	0,37	0,37	
14	Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich	1,38	1,01	1,12	0,79	0,73	0,83	0,72	0,69	0,67	
15	Metale nieszlachetne i artykuły z nich	0,19	0,09	0,10	0,05	0,14	0,07	0,07	0,07	0,06	
16	Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	-0,14	-0,12	-0,07	0,02	0,02	0,01	0,05	0,06	0,07	
17	Sprzęt transportowy	0,23	0,46	0,46	0,37	0,40	0,56	0,51	0,52	0,54	
18	Przyrządy i aparaty optyczne, fotograf., pomiar., kontr. itp.	-0,68	-0,77	-0,81	-1,09	-1,11	-1,26	-1,26	-1,30	-1,34	
19	Broń i amunicja	-1,97	-0,61	-1,42	-0,51	-0,97	-0,49	-0,57	-0,54	-0,51	
20	Art. przemysł. różne – meble, prefabr. budynków, zabawki itp.	1,43	1,36	1,36	1,29	1,20	1,15	1,15	1,12	1,09	
21	Dziela sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	1,66	-0,48	-4,07	-4,19	-4,12	-4,00	-4,25	-4,29	-4,33	

* Prognozę sporządzono na podstawie ekstrapolacji liniowej funkcji trendu (dane w EUR). Zacieniono wartości nie mniejsze niż 0,5.

Źródło: obliczenia własne.

nionych przewag komparatywnych⁷. Na potrzeby niniejszego opracowania obliczony on został według tzw. formuły Grappa-Leglera, tj.:

$$RCA_i = \ln \frac{X_i : M_i}{X : M},$$

gdzie: i – numer sekcji, X_i – eksport i -tej sekcji, M_i – import i -tej sekcji, X – całkowity eksport, M – całkowity import.

Wartości dodatnie tego indykatora oznaczają istnienie przewag względem partnerów zagranicznych; wartości ujemne świadczą o braku tego typu przewag. W polskim handlu z innymi krajami RCA osiąga najwyższe poziomy w przypadku takich sekcji towarowych, jak zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego, drewno i artykuły z drewna, perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i artykuły z nich oraz różne artykuły przemysłowe (tab. 7). Na uwagę zasługuje także sprzęt transportowy; chociaż w tym przypadku wysoka wartość wskaźnika została osiągnięta dopiero w ostatnich latach, to prognozy wskazują – w przeciwieństwie do wcześniej wymienionych sekcji – na dalszą tendencję wzrostową.

Z kolei najmniejszy zakres przewag (a właściwie ich brak) występuje w handlu takimi towarami, jak: dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki, przyrządy i aparaty oraz produkty mineralne. Tutaj wartość wskaźnika w 2009 roku wyniosła poniżej -1 , a dodatkowo wykazuje on tendencję malejącą.

5. Podsumowanie

Proces akcesji Polski do Wspólnoty Europejskiej zapoczątkował istotne przemiany w wymianie z zagranicą. Nabrały one tempa po 1 maja 2004 roku i do dziś na wielu płaszczyznach są kontynuowane. Skala obrotów – zarówno z całym światem, jak i wewnątrzunijnego – podlega ciągłej tendencji wzrostowej, choć przyhamowanej przez zjawiska kryzysowe, które ujawniły się na przełomie lat 2008 i 2009. Załamanie kursu złotówki, które wówczas nastąpiło, spowodowało jednak, że mimo iż wartość polskiego eksportu wyrażona w EUR zmniejszyła się, to po ujęciu jej w PLN można obserwować jej ciągły wzrost.

Pozytywnym zjawiskiem jest z pewnością konsekwentne zwiększanie się udziału w eksporcie produktów przetworzonych, takich jak przetwory spożywcze, produkty przemysłu chemicznego oraz maszyny i urządzenia. Jako korzyść można postrzekać też zasadniczą poprawę po roku 2004 *terms of trade* polskiej wymiany z zagranicą, w tym także głównie produktów przetworzonych (broni, różnych przy-

⁷ Por. np. E.M. Pluciński, *Konkurencyjność strukturalna polskiej gospodarki na wspólnym rynku Unii Europejskiej*, „Żurawia Papers”, z. 4, Wyd. Naukowe „Scholar”, Warszawa 2005, s. 38 i n.; W. Michalczyk, *Międzynarodowa współpraca gospodarcza w regionie Azji i Pacyfiku*, [w:] *Azja-Pacyfik. Obraz gospodarczy regionu*, red. B. Drelich-Skulska, Wyd. AE, Wrocław 2007, s. 150 i n.; W. Michalczyk, *Wymiana wewnątrzgałęziowa w polskim handlu zagranicznym – zarys problematyki*, [w:] *Regionalizm i lokalizacja*, red. J. Rymarczyk, B. Skulska, W. Michalczyk, Katedra MSG UE, Wrocław 2009, s. 287–288 i n.

rządów oraz produktów przemysłu chemicznego). Inną istotną zależnością jest prawdopodobna wysoka wrażliwość popytu na świecie na zmiany cen eksportowanych polskich produktów, co może wskazywać na konieczność – mimo wszystko – skupienia się wciąż na konkurencji kosztowo-cenowej.

Rozkwit polskiego eksportu w ostatnich latach jest niewątpliwie faktem, a integracja ze strukturami europejskimi jednym z ważniejszych tego czynników sprawczych. Ważne jednak, by tę szansę nadal umiejętnie wykorzystywać – jest to wyzwanie stojące zarówno przed przedsiębiorcami na poziomie mikroekonomicznym, jak i przed władzami gospodarczymi w skali całego kraju.

Literatura

- Bożyk P., Misala J., Puławski M., *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne*, PWE, Warszawa 1999.
- Budnikowski A., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2006.
- Budnikowski A., Kawecka-Wyrzykowska E. (red.), *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 1997.
- Michalczyk W., *Międzynarodowa współpraca gospodarcza w regionie Azji i Pacyfiku*, [w:] *Azja-Pacyfik. Obraz gospodarczy regionu*, red. B. Drelich-Skulska, Wyd. AE, Wrocław 2007.
- Michalczyk W., *The Evolution Of Polish Foreign Trade In The Years Of 2001–2008*, [w:] *Evolution Of The World Economy And International Finance – Selected Problems*, red. W. Michalczyk, Katedra MSG UE, Wrocław 2010.
- Michalczyk W., *Wymiana wewnątrzgałęziowa w polskim handlu zagranicznym – zarys problematyki*, [w:] *Regionalizm i lokalizacja*, red. J. Rymarczyk, B. Skulska, W. Michalczyk, Katedra MSG UE, Wrocław 2009.
- Pluciński E.M., *Konkurencyjność strukturalna polskiej gospodarki na wspólnym rynku Unii Europejskiej*, „Żurawia Papers”, z. 4, Wyd. Naukowe „Scholar”, Warszawa 2005.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2005–2010.
- Rymarczyk J. (red.), *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2006.
- Zielińska-Głębocka A., *Wprowadzenie do ekonomii międzynarodowej. Teoria handlu i polityki handlowej*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1997.
- www.nbp.pl.

MAIN TENDENCIES IN POLISH FOREIGN TRADE AFTER THE ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION. A FORECAST ATTEMPT

Summary: In the paper, the author presents the results of an analysis of key trends in Polish foreign trade in the period 2004–2009. An attempt to forecast the relations in this area during the next three years is also made. The analysed indicators include both the basic aggregates (exports, imports) and such ones as commodity structure, price terms of trade, coefficients of correlation between price changes and changes in the volume of trade and revealed comparative advantage indices. The main conclusions come down to indicate that the share of processed products in exports is increasing steadily and that the collapse of zloty's exchange rate in late 2008 and early 2009 was one of the reasons for continued upward trend in the value of Polish exports expressed in PLN.

Keywords: foreign trade, the European Union, exports, imports, foreign trade prices.